

(Címer)

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA Pf.III.20.013/2019/7. szám

A Szegedi Ítélőtábla a Dr. Egyed László ügyvéd (**cím1**) által képviselt **felperes neve** felperes címe szám alatti lakos felperes által - a Dr. Balázs Imre Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Balázs Imre ügyvéd, **cím2**) által képviselt **alperes neve, alperes székhelye** szám alatti székhelyű alperes ellen vállalkozói szerződésből eredő követelés iránti perében a Gyulai Törvényszék 2018. december 13. napján kelt 14.P.20.067/2018/16. sorszámu ítélete ellen a felperes által 17. sorszámu alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja**.

A felperes köteles megfizetni az államnak az adóhatóság felhívása szerint 2.500.000,- (Kettőmillió-ötszázezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Kötelezi felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 500.000,- (Ötszázezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes pályázatot - és annak mellékleteként költségvetést - nyújtott be gabonátároló építésének támogatása céljából.

A felperes és az MVH között 2005. november 30. napján támogatási szerződés jött létre a **település 1, külterület ... hrsz.** alatti felperes tulajdonát képező ingatlanon 1082 m² alapterületű acélvázaz gabonátároló megépítésének támogatására. A szerződés a támogatás összegét akként határozta meg, hogy a 87.543.956,- Ft összegű projekthez a támogató 39.394.780,- Ft összegű támogatást nyújt az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) keretében, melynek kifizetésére szerződésszerű teljesítés és az elszámolás elfogadása alapján mérföldkövenként becsatolt dokumentáció szerint kerülhet sor. A kifizetés feltétele az adott elszámolás befogadása. A beruházást a szerződés aláírásától számított 60 napon belül kell megkezdeni és az 1. sz. mellékletben meghatározott utolsó mérföldkő időpontjáig befejezni. A projekt akkor tekinthető befejezettnek, ha a támogatási szerződésben és a pályázatban meghatározott cél a pályázati szerződés, valamint a vonatkozó jogszabályok, engedélykés és előírások szerint teljesül, engedélyköteles beruházások esetén használatbeveteli engedély rendelkezésre áll, az üzembe helyezési jegyzőkönyvet aláírták. A végső befejezési határidő 2008. szeptember 1., míg a projekttel kapcsolatos dokumentációk őrzésének kötelezettsége a felperest 2013. december 31. napjáig terhelte.

A támogatási szerződést megelőzően felperes a gabonátároló építésére a jogerős építési engedélyt megkapta. A módosított engedély szerint az ingatlanon kialakításra kerülő földszintes, magastetős

padozatos gabonátároló csarnok a benyújtott és záradékolt tervek szerinti szerkezeti, homlokzati változtatással **személy 1** statikus tervező terve szerint építendő acélépületváz és monolit vasbeton támfal szerkezettel történő megépítésére, támfalmagasságig szerelt Lindab rendszerű trapézlemez homlokzati falszerkezetre vonatkozott. Az építési engedély módosításának előzménye a 2007. április 27. napján készült módosított tervdokumentáció, melyben az építész **személy 2** vezető tervező volt, a statikus vezető tervező **személy 1**, az eredeti tervező **személy 3**.

A felperesi megrendelő és az alperesi vállalkozó között **(település 2)-n**, 2006. január 17. napján kelt vállalkozási szerződés (továbbiakban: szerződés1.) tárgya a jogerős építési engedéllyel rendelkező acélvázás gabonátároló építési munkálatainak elkészítése volt tételes költségvetés alapján a támogatási szerződés szerint. A mellékelt költségvetés alapján a vállalkozói díj bruttó 86.759.040,- Ft volt. A munkaterület átadásának időpontja 2006. január 27., a befejezési határidő 2006. október 2.. A szerződés 5.2. pontja alapján a felek a szerződés teljesítéséből eredő bármilyen vitás kérdés rendezésére értékhatártól függően a **(település 2)-i** Városi Bíróság, illetve a (...) Megyei Bíróság kizárólagos illetékességét kötötték ki.

A szerződés1.-et a felek **(település 2)-n**, 2006. szeptember 25-i dátummal kelt okiratban módosították azzal, hogy a kivitelezési munkák részszámlájának és végszámlájának ellenértéke az I. ütemre bruttó 46.801.800,- Ft, a II. ütemre bruttó 39.957.247,- Ft, és meghatározták, hogy az I. ütem befejezési határideje 2006. november 30., a II. ütemé 2007. június 29. A 2007. június 26. napján kelt módosítás szerint az I. ütem bruttó értéke 46.801.800,- Ft maradt, a II. ütem bruttó értéke 38.565.061,- Ft-ra, a teljes bekerülési költség összesen bruttó 85.366.861,- Ft-ra változott, a befejezési határidő pedig 2007. november 30. napjára módosult.

A felek 2006. április 3. napján a vállalkozási szerződés1.-t módosították (szerződés2.). Az 1. pont szerint a beruházás tárgya a szerződés1.-gyel azonos volt azzal, hogy a mellékelt költségvetésben feltüntetett munkarészekkel és az alapozás statikai terveinek elkészítésével volt kapcsolatos, továbbá, hogy a talajmechanikai szakvélemény elkészítése a beruházó alperes feladata. A vállalkozási díj a 13. pont szerint bruttó 39.600.000,- Ft, a fizetési feltételek szerint a vállalkozó részszámla benyújtására legfeljebb három alkalommal jogosult, az elvégzett és leigazolt munka teljesítése kapcsán a következő munkafázisok elvégzését követően: I. részszámla: alaptestek elhelyezése, II. részszámla: alapozás és szerelőbeton elkészítése, III. részszámla: tetőszelemenezés befejezése. A kapcsolattartás és együttműködés körében a szerződés 33. pontja szerint a vállalkozó képviselője **személy 4** és **személy 5** műszakvezető, valamint **személy 1** felelős műszaki vezető, míg a beruházó képviselője a műszaki ellenőr **személy 2** volt. A felek választott bírósági kikötést rögzítettek.

A 2006. április 3-i keltezésű költségvetési főösszesítő 6., 7., 8., 9., 10., 24., 32., 35., 34., 35., 36., 37., 38., 39. tételeinél csak anyagárat számoltak el a felek, míg a munkadíjat 0,- Ft összegben tüntették fel. Az elvégzendő feladatok közül a 24. tételt, - mely szerint „az aljzatbeton kavicsbetonból 6 cm vastagság felett négyszer lehúzva 100 m² területen” - a felperes vállalt elvégezni, annak anyagára 1.470.700,- Ft volt, míg a 41. tétel szerinti „szigetelés védelmére PE fólia terítése két rétegben polietilén fólia 0,25 mm vastagság 997,45 m² területen”.

A szerződés2.-t a felek 2006. május 13. napján módosították. Eszerint az ajánlat elkészítéséhez a megrendelő által a vállalkozó rendelkezésére bocsátott engedélyes tervdokumentáció az acélszerkezetre vonatkozóan nem tartalmazott anyagminőségi meghatározást, és a szerződéskötést követően a statikai elemzés során megállapították, hogy az engedélyes tervdokumentációból hiányzó konkrét anyagminőségi jelölés miatt a vállalkozó által az ajánlattétel során figyelembe vett anyagminőség nem megfelelő, ezért a költségvetés 25. és 26. pontjában szereplő acélszerkezetek méretét az ajánlattételhez képest növelni szükséges. Ezen okok miatt a 13. pontban meghatározott

kivitelezési díjat 1.000.000,- Ft + áfa összeggel megnövelték, így az bruttó 40.800.000,- Ft-ra módosult.

A kivitelezésről párhuzamosan 2 db kétkötetes építési napló készült.

A Jó/I. szám alatti építési napló 2006. január 23-tól tartalmazta az építési folyamatokat, első kötetéből megállapíthatóan a szerződés kelte 2006. január 17., a teljesítési határidő 2006. október 2., a szerződés módosítása 2006. szeptember 25., majd 2007. június 29. és a szerződéses értéket 72.299.200,- Ft + áfa összegben határozta meg. A műszaki ellenőr **személy 2**, a felelős műszaki vezető **személy 1**, felelős építészervező **személy 3**. A naplóban alvállalkozóként megjelent a **B Kft.** 2006. május 29., 2006. június 2., 2006. október 3., 2006. október 31-i munkavégzéssel. A napló 2007. szeptember 17-i zárással végződik, melyet **személy 2** műszaki ellenőr írt alá és ellenjegyzett azzal, hogy a naplóbejegyzés a valóságnak megfelelő, a munkavégzés folyamatos.

A Jó/II. alatt csatolt építési napló a II. kötet szám megjegyzést tartalmazza, előlapján bélyegző nincs. Adatai szerint a szerződés kelte 2006. január 17., befejezési határidő 2006. október 2., a módosítások 2007. június 29., 2007. november 15., alvállalkozókra bejegyzést nem tartalmazott. A napló 2007. szeptember 18. napján indult és 2007. november 15. napján zárult azzal, hogy a kivitelezés elkészült, a napló lezárva, a munkatelep átadás-átvételi jegyzőkönyv visszaadásra került, azt **személy 2** aláírta.

Az E/I. alatti jelzésű építési napló 2006. május 18. és 2007. október 1. napjáig terjedő időszakban került vezetésre, előoldalán az alperes cégbélyegzője található aláírás nélkül. A szerződési adatok: 2006. április 3., műszaki ellenőr **személy 2**, felelős építészervező **személy 3**, felelős statikus **személy 1**. Alvállalkozókat nem tüntet fel, a napló 2006. május 18. napján indul, e naplót egyedül **személy 2** írta alá, a megrendelő, a kivitelező az első oldalon aláírást nem tett. A napló 2007. október 1. napján **személy 2** aláírásával zárult.

A E/II. építési napló 2007. október 2. napján indult, lezárási dátumot az előoldal nem tartalmaz, cégbélyegzőt sem. A szerződés 2006. április 3-i, alvállalkozókra történő bejegyzés szintén nincs, és abban kizárólag **személy 2** aláírása lelhető fel minden naplóoldal alján, illetőleg egy naplórész oldalon az alperesi ügyvezető aláírása azt követően, hogy a kivitelező befejezte a gabonátároló építését és használatra alkalmas állapotban a megrendelőnek azt átadta, míg azt **személy 2** aláírásával igazolta.

Mindkét napló azt tartalmazza - egyebek mellett -, hogy „a megrendelő kérése alapján a teljes felületen két réteg PE fóliaterítés készül az aljzatbeton alá. Betonminőség: C.20-20-24/KK, vasalás 8 mm 15x15 síkháló, a betonfelület gépi simítóval eldolgozva”.

A Jó/I. jelzésű napló megnyitására 2006. január 23-án került sor, azonban azt is tartalmazza, hogy a kivitelezés tényleges megkezdésének várható időpontja 2006. május hó második fele, ezt követő első bejegyzés 2006. május 27-i keltezésű és azt tartalmazza, hogy a vállalkozó ezen a napon a megrendelővel és a műszaki ellenőrrel a tárgyi munkaterületen közös bejárást tartott, a kivitelezés megkezdődött. Az E/I. napló 2006. május 18-i megnyitása, ezen a napon a munkaterület átadásával induló napló 2006. május 27-ére bejegyzést nem tartalmazott.

A vállalkozási szerződés alapján a kivitelezés peres felekre irányadó adatait az E/I-II. építési napló tartalmazza.

Az (...) -2005-03-0013/0.6. számra **(település 3)-on** 2007. február 5. napján kiadott „Értesítés módosítási kérelem elbírálásáról” elnevezésű okirat mellékletét képező kimutatás 14. pontja szerint a szigetelés 1150 m² területen PE fólia, mely okiraton a felperes aláírása szerepel.

A **B** Kft. számlát bocsátott ki a felperesi építkezésen végzett munkával kapcsolatban az alperes nevére 2007. január 15-i teljesítési határidővel, a **C** Kft. pedig 2008. január 21-i teljesítési határidővel.

A felperes 2007. január 11. napján a takarékszövetkezettől vállalkozói kölcsönt igényelt, mellyel éven belüli AVOP támogatást és ÁFA előfinanszírozási hitelt vett fel 26.000.000,- Ft összegben.

A 2017. szeptember 15. napján csatolt jegyzőkönyv szerint a gabonáról átadás-átvételi eljárása 2007. november 15. napján volt, azt a felek és **személy 2** műszaki ellenőr írta alá, az üzembe helyezési okmány pedig 2008. február 8. napján kelt. A támogató (MVH) a beruházás kapcsán ellenőrzést végzett és támogatási szerződéshez képest eltéréseket állapított meg.

A peres felek 2008. május 31. napján kelt „Megállapodás” megnevezésű okiratot írtak alá, melyben kijelentették, hogy 2006. január 17. napján közöttük vállalkozási szerződés jött létre, melyet 2006. szeptember 25. napján, továbbá 2007. június 26. napján módosítottak. A szerződés tárgya a terménytároló kivitelezése, a szerződés melléklete egy tételes költségvetés. A kivitelezési munkák elvégzésére közöttük 2006. április 3. napján aláírt tényleges megállapodás jött létre, melyet 2006. május 16. napján módosítottak, annak mellékletét képezi egy tételes költségvetés, melyet aláírásával a megrendelő felperes nyugtáz. A kivitelezés műszaki tartalmát, az elvégzett munka és a beépített anyagok tekintetében ezt fogadják el végleges állapotnak. A megrendelő csak ezen költségvetésben szereplő beépített anyagokat és munkákat kérheti a kivitelező alperesen számon, a megjelölt két szerződésben szereplő összeg különbségét nem követelheti, mert ezen összeget a felperes által meghatározott alvállalkozóknak az alperes megfizette, illetve építőanyagban a felperes részére kiszállította. Az alvállalkozókkal való együttműködést felperes saját kockázatára vállalta megoldani.

A **(település 4)-i** Városi Bíróság előtt **...P.../2009.** szám alatt folyamatban volt perben - mely a (...) Megyei Bíróság **...Pf.../2010/3.** sorszámú, 2010. szeptember 15. napján kelt jogerős ítéletével fejeződött be - megállapította, hogy a felek 2008. május 30-án a felperes vállalkozói díjtartozását kölcsönné alakították, azt felperes sem vitatta, hogy a beruházás II. ütemének díjából 4.000.000,- Ft-ot ezen a napon az alperesnek nem fizetett meg. A felperesnek szüksége volt a vállalkozói díj kifizetését tanúsító igazolásra ahhoz, hogy a beruházás II. sz. üteme után az állami támogatáshoz hozzájusson. Az alperes érdekét szolgálta a fennálló vállalkozói díjtartozás kölcsönné történő átalakítása, mert enélkül az állami támogatás további részéhez nem jutott volna hozzá, mert nem tudta volna igazolni, hogy a vállalkozói díjat megfizette.

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 4.309.908,- Ft tőkeösszeg és ennek 2007. február 21. napjától számított késedelmi kamatai megfizetésére kártérítés jogcímén (Ptk. 339. § (1) bekezdés), megrendelői szolgáltatásként az általa elvégzett, az alperes által javára el nem számolt munka miatt elsődlegesen kártérítés, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén 1.543.540,- Ft tőkeösszeg és annak 2007. február 21. napjától számított késedelmi kamatai (Ptk. 339. § (1) bekezdés, 361. § (1) bekezdés), továbbá az alperes által számlázott, de el nem készített nehézsúlyú szigetelés miatt 1.451.658,- Ft tőkeösszeg és annak 2008. május 31. napjától számított késedelmi kamatai (Ptk. 310. §, 339. § (1) bekezdés, 361. §), a talajnedvesség elleni szigetelés teljes újrakészítésének költségeként 10.561.955,- Ft tőkeösszeg, és annak 2008. május 31. napjától számított késedelmi kamatai (Pp. 305. §, 306. § (1) bekezdés, másodlagosan 310. § és 339. § (1) bekezdés), és végül az előfinanszírozási hitel 750.778,- Ft-os többletkamatai miatti kárának megfizetésére (Ptk. 310. §, 339. § (1) bekezdés). Előadása szerint a jogviszonyra a szerződés 1. az irányadó, míg a szerződés 2. és annak módosítása a beruházásra semmilyen joghatással nem volt, annak nincs jelentősége, hogy kikötötték a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett

Választott Bíróság (...) Megyei Tagozatának kizárólagos illetékességét. A szerződés1. alapján az építési napló adatai szerint a munkaterület átadására 2006. január 23. napján sor került, de az időjárás miatti tényleges munkavégzés hónapokig nem volt. Ekkor merült fel, hogy bizonyos munkarészeket maga is elvégezne, ezért készült a szerződés2., azonban a munkák megkezdése előtt a pályázatról arról tájékoztatta, hogy pályázóként munkát nem végezhet. Ezt az információt közölte alperessel és abban állapodtak meg, hogy a szerződés1. alapján folyik a munka. A tényleges munkavégzést 2006. május 26-án kezdték meg. Ezt követően a szerződés2. szóba sem került, annak minden példánya az alperesnél maradt. A szerződés1. 2006. szeptember 25-i módosítását az MVH döntése indokolta, miszerint a beruházást két ütemben kell megvalósítani, a 2007. június 26-i szerződésmódosítással a befejezési határidőt módosították. A szerződésmódosítások láncolata a szerződés1.-en alapul, az a felek jogviszonyára irányadó, ezért az alperes alaptalanul hivatkozott az objektíve kizárt kikötéseket tartalmazó szerződés2.-re. A szerződés2. a Ptk. 312. § (1) bekezdése alapján megszűnt. Az alperes a szerződés1. és annak módosításaihoz képest hibásan teljesített.

A I.-es ütem 2006. november 30-ára készült el, melynek 46.801.800,- Ft összegű számláját kiegyenlítette. Erre az ütemre az MVH ellenőrzés eltéréseket állapított meg a pályázati költségvetéshez képest, ezért a támogatás összegét 4.309.908,- Ft-tal csökkentette, amit önerőből finanszírozott és az az alperes hibás teljesítéséből eredő kárként jelentkezett. A kár mértékét a perben beszerzett szakvélemény igazolja. A károsodás 2007. február 21. napján érte, ekkor kellett a támogatásnál nagyobb összeget fizetnie az alperesnek. A I. ütem átadás-átvétele 2006. november 30. napján volt, ezért a kereset előterjesztéséig az elévülési határidő nem telt el.

Az I. ütemben megrendelői szolgáltatásként kavicságy feltöltését végezte el a saját költségén, melynek ellenértékét az alperes a számlákból nem vonta le, ezért a vállalkozói díj ezen összeggel túlszámlázott.

Szakértő 1 szakvéleményéből 2010. április 14-én szerzett tudomást arról, hogy a szigetelést az alperes nem a tervek és a költségvetés szerint végezte el. A hiányosságot javítani nem lehet, azt újra kell készíteni, melynek szakvélemény szerint megállapított ellenértékét az alperes köteles megfizetni.

2007. január 11. napján a takarékszövetkezettől vállalkozói kölcsönt igényelt, amely egy éven belüli a VOK támogatás és ÁFA előfinanszírozási hitelt vett fel 26.000.000,- Ft összegben. Amennyiben nem lett volna gond a I. ütemmel, akkor legkésőbb 2007. május 20. napjáig az MVH fizetett volna részére, a támogatás késedelmes utalása miatt azonban többlet ügyleti és késedelmi kamatot kellett fizetnie.

Az általa elvégzetetett poligráfos szakvéleménnyel kívánta igazolni, hogy a 2008. május 31-i megállapodást nem kötötte meg az alperessel és nem valótlan az az állítása, hogy **személy 6** kérésére aláírt és lepecsételt üres lapokat adott át a részére. Csatolt egy 2007. november 26-i keltezésű meghatalmazást, melyben (**személy 6**)-ot feljogosította, hogy a támogatással összefüggésben a nevében eljárjon. A megállapodás akként készült, hogy egy üres, de általa lepecsételt és aláírt lapra került a megállapodás szövege. Hivatkozott az átadás-átvételi jegyzőkönyvre, üzembe helyezési okiratra és azon okiratokra, melyeken a felek aláírása szerepel és rámutatott, hogy valamennyin az ő aláírása a baloldalon szerepel, míg az alperesé a jobboldalon, kivéve a 2008. május 31-i megállapodást.

Poligráfos szakvéleménnyel is igazolni kívánta, hogy nem bízta meg az alperest kettős, párhuzamos építési napló vezetésével, a gabonataroló beruházási költségeinek terhére sem ő, sem **személy 7** nem kaptak építőanyagot családi házuk felépítéséhez. Hivatkozott **személy 2** tanúvallomására, aki vitatta párhuzamos építési napló vezetését, valamint arra, hogy az építési naplót neki is alá kellett írnia és az E jelű naplókon aláírása nem szerepel. A házépítéssel kapcsolatos előadását igazolják a 2017. szeptember 25-i beadványához mellékelt számlák, az általa peren kívül beszerzett szakvélemény.

Az alperes illetékességi kifogást és viszontkeresetet is előterjesztett, míg ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Állította, a szerződés1.-et azért kötötték, hogy az MVH támogatást a felperes igénybe tudja venni, a tényleges vállalkozói díjat ki tudja fizetni és annak lehívhatósága érdekében annak megfelelően készültek el a költségvetési kimutatások, a számlák, az építési naplók, valamint a támogatáshoz szükséges dokumentumok. A beruházást azonban a szerződés2. és annak módosításai alapján valósították meg, melyet bizonyítanak az építési naplók, a tanúvallomások és az általa az építkezés anyagfelhasználásáról és fizetésekről készített kimutatásai. Mivel a szerződés2. az irányadó, illetékességi kifogást is előterjesztett, kérte a per megszüntetését, mert a jogvita elbírálására a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választott Bíróság (...) Megyei Tagozatának a kizárólagos illetékessége áll fenn.

Viszontkeresetében annak megállapítását kérte, hogy a szerződés1. és annak módosításai színleltek, ezért semmisek, a felek jogviszonyát a szerződés2. és annak módosításai alapján kell elbírálni. Mindkét szerződést 2006. április 3-án írták alá. Megállapodtak a két építési napló vezetéséről akként, hogy az egyik a pályázat a hatóságnak megfelelően tartalmaz adatokat, míg a második a tényleges megállapodásoknak és munkáknak megfelelően készül.

Az első ütem MVH-hoz beadott végszámlája bruttó 46.801.800,- Ft volt, melynek ellenértékét a felperes megfizette. Ez az ütem ténylegesen bruttó 20.400.000,- Ft-ba került. A II. ütem MVH-hoz beadott végszámlája bruttó 38.565.061,- Ft volt, a tényleges bruttó összeg 33.133.488,- Ft.

A B Kft.-t és a C Kft. alvállalkozókat azért vonták a felperes kérésére a jogügyletbe, mert munkát nem végeztek, de számlájuk alapján fizetett nekik, mely összegek visszakérültek a felpereshez. Az alvállalkozók részére elszámolt munkákat ténylegesen a felperes végezte el. A tényleges és az MVH-hoz becsatolt elszámolás, illetve számlák különbözetét nemcsak a ténylegesen nem alkalmazott alvállalkozók közbeiktatásával csökkentették, hanem az építkezés keretében elszámolták a felperes és **személy 7** házépítése költségeinek egy részét is.

Köztük vita támadt, mert a felperes nem akart a II. ütem végszámlájából 4.000.000,- Ft-ot megfizetni. 2008. május 30-án 4.000.000,- Ft kölcsönt nyújtott felperesnek annak érdekében, hogy a támogató felé határidőben el tudjon számolni és ennek okán történt az utolsó számla megfizetésének igazolása.

A kivitelezést a szerződés2. és annak módosítása alapján kellett megvalósítania, melyhez képest hibás teljesítés nem történt. A műszaki ellenőrként eljáró **személy 2** valamennyi építési naplót leigazolta. A felperes által hivatkozott ellenőrző szervek által megállapított hiányosság nincs, mert felperes tudta, hogy az eredeti építési engedélyben rögzített építkezést a szerződés2. és annak módosításai alapján az abban meghatározott műszaki tartalommal kellett megvalósítani.

Amennyiben a bíróság azt állapítaná meg, hogy a szerződés1. alapján kellett teljesíteni, akkor a felperesi előadás szerint a hibás teljesítés 2007. február 20-án jutott a tudomására, ennek ellenére a felperes az elszámolást elfogadta, a kapott számlát nem kifogásolta, az átadás-átvételi jegyzőkönyvet aláírta. Felperesnek 2008. május 31-től egy év állt rendelkezésére, hogy saját nyilatkozatát megtámadja, melyet elmulasztott. Kára a felperesnek egyébként is a pályázati költségvetés 45 %-a lehetne. Nincs igazolva a 2007. február 21. napjától számított kamatigény, mert nem ekkor történt a támogatóval az elszámolás, nem ekkor vonták le az összeget. Az 1.548.540,- Ft kártérítési igény is megalapozatlan, mert a szerződés2. és annak műszaki tartalma valósult meg. A felperes a szerződés2. költségvetésében megjelölt munkákat maga végezte el, ennek ellenére a számlákat befogadta, a támogatás érdekében leadta, a számlák 45 %-át támogatásként igénybe vette. A felperes 2007. február 21. napjától tudja, hogy munkái ellenértékét nem kapta meg, ennek ellenére ezzel kapcsolatos jognyilatkozatát egy éven belül nem támadta meg. Elszámoltak egymással, amit a 2008. május 31-i okirat is igazol, ezért a követelés megalapozatlan. A többlétszámlázással kapcsolatos igény is alaptalan, mert csak a ténylegesen, a Megállapodásban rögzített szolgáltatást végezte el, és ennek ellenértékét kapta meg.

A szerződés². és annak módosításai szerint készült el a szigetelés is, annak el nem takart szakaszában **személy 2** által készített fényképfelvételeken látszik, hogy pár méteren készült vastaglemez szigetelés, míg másutt PE fólia. Ezt a megoldást a műszaki melléklet, **személy 4** tanúvallomása, **szakértő 1** szakértő szakvéleményének megállapításai igazolják, ezért hibás teljesítés nincs. A felperes az állítólagos hibát nem javíttatta ki, kára nem keletkezett, a betárolt gabona károsodása miatt nem is érvényesített kártérítési igényt. Az alkalmazott műszaki megoldás betölti funkcióját. A többletkamat iránti igény is alaptalan, mert a szerződés². szerint a felperes tudtával teljesített és így jogellenesen kárt nem okozott.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította, ezt azzal indokolta, hogy a szerződés¹. színlelt, emiatt semmis, és mivel felperes keresetét teljes egészében erre a szerződésre alapította, ezért az alaptalan, mert semmis szerződésre jogot alapítani nem lehet. Nem foglalt állást ezért abban a kérdésben, hogy történt-e hibás teljesítés vagy okozott-e kárt az alperes a felperesnek, melynek vizsgálata csak a szerződés²-re alapítva történhet meg. A felek között a beruházás ténylegesen a szerződés². alapján valósult meg.

A fellebbezés folytán eljáró **(település 5)-i** Ítéletábrla Pf..../2017/6. számú végzésében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és ugyanezt a bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

Álláspontja szerint a felek között nem két, egymástól független vállalkozási szerződés jött létre, hanem a szerződés¹.-et módosították és ez a módosított tartalommal továbbra is érvényben volt. A per adatai azt támasztották alá, hogy a 2006. április 3-i módosítás szerint, annak megfelelően folyt ténylegesen a szerződés teljesítése, melyből az következik, hogy a feleknek eszerint kell az elszámolást elkészíteni és elszámolni. A gabonátároló építésére szóló MVH támogatással megvalósuló szerződés¹.-et érvényesen megkötötték 2006. januárjában, az nem volt színlelt, annak tartalmát közös akarattal 2006. április 3. napján kelt szerződéssel módosították és azt a szerződés².-be foglalták. Ebből következően a felek közötti vállalkozási szerződés tényleges, akaratuknak megfelelő, valódi műszaki tartalmát a módosítást követően a szerződés². tartalmazza. Ezért a keresetben előterjesztett követeléseket a szerződés². műszaki tartalma és annak módosítása alapján kell vizsgálni és érdemben elbírálni. Pontosan meg kell határozni, hogy a felek között a vállalkozói szerződés milyen műszaki tartalomra vonatkozott és azt követően vizsgálni kell az el nem végzett munkák körét, a felperes által állított túlfizetést és az alperes hibás teljesítését is. Vizsgálandó, hogy a perbeli gabonátároló építésével kapcsolatos támogatási összeget a felperes teljes összegben megkapta-e, vagy sem. Amennyiben nem, a felperes által hivatkozott és a támogató szerv által megállapított hiányos munkafolyamatokat az alperesnek kellett-e a módosított szerződés szerint elvégeznie, és azok elmaradása a felperes által állított támogatási összeg folyósítása között az okozati összefüggés fennáll-e vagy sem. A hitelfelvétellel kapcsolatos kereseti kérelem összecszerúsége kapcsán azt kell vizsgálni, hogy a támogatási összeg későbbi utalása az alperes szerződés szerinti feladatának el nem végzésével, vagy késedelmes teljesítésével kapcsolatos-e, igazolt-e, hogy ezzel okozati összefüggésben kellett-e a felperesnek hitelt felvennie, melynek kapcsán az általa állított összegben többletkamat és költség kiadásai merültek fel.

A felperes a megismételt eljárásban módosítva keresetét, elsődleges kereseti kérelmében nettó 37.139.051,- Ft és annak 2008. május 31. napjától számított késedelmi kamatai megfizetésre kérte kötelezni az alperest (Ptk. 318. §, 339. § (1) bekezdés), illetve a Ptk. 361. § (1) bekezdése szerinti jogalap nélküli gazdagodás jogcímén. Másodlagosan eredeti kereseti kérelmét fenntartotta és kérte, hogy a bíróság az alperest a szerződés¹. rendelkezéseit figyelembe véve kötelezze a pályázati költségvetés szerint el nem végzett munkák miatt 4.309.908,- Ft és ennek 2007. február 21. napjától számított késedelmi kamatai, megrendelői szolgáltatásként általa végzett az alperes által javára el nem számolt munka miatt elsődlegesen kártérítés, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén

1.543.540,- Ft és annak 2007. február 21. napjától számított késedelmi kamatai, az alperes által számlázott el nem készített nehézlemez szigetelés miatt 1.451.168,- Ft és annak 2008. május 31-től számított késedelmi kamatai, a talajnedvesség elleni szigetelés teljes újraszigetelésének költségeként 10.561.955,- Ft és annak 2008. május 31-től számított késedelmi kamatai, az előfinanszírozási hitel 750.778,- Ft többletkamatai miatti kárának megfizetésére.

Elsődleges kereseti kérelmét azzal indokolta, kára abból származik, hogy az alperes nem a szerződés2. szerint bocsátotta ki a számlákat és kérte a vállalkozói díjat, hanem a szerződés1. alapján. A szerződés2.-ben meghatározott és alperest megillető nettó 34.000.000,-, Ft vállalkozói díj helyett nettó 71.139.051,- Ft számlázott és kapott meg. Állította, nem kapott vissza az alperestől semmilyen összeget sem közvetlenül, sem alvállalkozó útján, sem építőanyag formájában. Ezt bizonyítja a **(település 2)-i** Városi Bíróság ítélete.

Nincs tudomása a szerződés2. szerinti vállalkozói díj összegének módosításáról, előtte csak az a módosítás ismert, amely az eredeti 33.000.000,- Ft-os díjat nettó 34.000.000,- Ft-ra módosította. A szerződés2.-höz készült költségvetésnek megfelelő 34.000.000,- Ft + áfa, azaz bruttó 40.800.000,- Ft értékben elfogadta az alperesi teljesítést azzal, hogy a „megrendelő végzi” tételeket ő valósította meg. Nem tette vitássá, hogy az alperes a szerződés2. műszaki tartalma szerint építette fel a gabonátárolót, melyhez képest el nem végzett munkák és hibásan teljesített munkák nem voltak. Az MVH, mint ellenőrző szervezet által megállapított hiányosságok a szerződés1.-hez képest lettek feltárva. A talajpára elleni szigetelés céljából a teljes területen nehézlemez szigetelés a szerződés1.-ben volt rögzítve. Az elmaradt nehézlemez szigetelés értéke és a szigetelés újraelkészítésének költsége iránti követelése a szerződés2. alapján szintén nem értelmezhető. Az előfinanszírozási hiteltöbblet kamatai azért merültek fel, mert a szerződés1.-hez képest az eltérések miatt a támogatás később került folyósításra, mivel a szerződés2. nincs oksági kapcsolatban a támogatás folyósításával, így a többletkamat iránti követelés szintén nem értelmezhető. A kavicságy feltöltéssel kapcsolatos igény is a szerződés1.-hez kapcsolódott. A szerződés2.-ben kikötött kötbérigényt nem érvényesítette az alperessel szemben. Az elévülés szóba sem kerülhet, mert csak a **(település 5)-i** Ítéltábla végzése határozta meg a felek számára a szerződés2. szerinti elszámolást és ennek alapján módosult az igénye.

Másodlagosan fenntartotta az alapeljárásban előterjesztett kereseti kérelmét teljes egészében a szerződés1.-re alapítottn.

A megismételt eljárásban az alperes viszontkeresetétől elállt, és érvénytelenségi kifogást terjesztett elő.

Előadta, a felperes tévesen hivatkozik arra, hogy a túlfizetés a szerződés2. alapján fennáll. Tény, hogy a szerződés1. és annak módosításai alapján állította ki a vállalkozói díjról a számlákat, melyeket felperes befogadott a támogatás lehívhatósága érdekében. A 2008. május 31-i Megállapodás szerint a szerződés1. és szerződés2. közötti különbözettel elszámoltak, azt a felperes nem követelheti, mert ezen összeget az általa meghatározott alvállalkozóknak megfizette, illetőleg építőanyagban a felperes részére kiszállította. Ezt bizonyítják az összesítők és a tanúvallomások is. A 2008. május 31-i Megállapodás alapján a vállalkozói díjkülönbözetet tehát felperes nem követelheti, annak érvényesítéséről lemondott. Az okiratot határidőben nem támadta meg, annak érvénytelenségére sikertelenül hivatkozott. A Megállapodás a követelés érvényesíthetőségét akkor is kizárja, ha a bíróság a szerződés1.-et és annak módosításait érvényesnek tekinti.

Felperest kár nem érte, annak hiányában kártérítésre nem tarthat igényt. A felemelt összegű kártérítési igény elévült, mert annak kezdő időpontja a károsodás bekövetkezte, amely az I. és II. ütem számlájának kifizetésével bekövetkezett. A felperes igénye a 2008. május 31-i Megállapodáshoz képest is elévült.

A szerződés2. alapján 44.611.241,- Ft vállalkozói díjat vett fel, melyet a felperes korábban nem vitatott. Korábbi felperesi álláspont az volt, hogy a teljes vállalkozói díjat a szerződés1. alapján

megfizette, megkapta az értékarányos szolgáltatást, mivel hibásan teljesített, és kijavítást nem vállalt, kártérítést kért. Minden más igénye a késedelmes teljesítésből adódó kártérítés, illetve a saját maga által elvégzett munka elszámolásának elmaradásából adódó igény volt. Ezek kizárják a felperes jogalap nélküli gazdagodás jogcímén előterjesztett igényét is.

A másodlagos kereseti kérelemként fenntartott eredeti kereseti kérelemmel kapcsolatos korábbi nyilatkozatait fenntartotta. Hivatkozott arra, hogy a szerződés1. nem csupán színleltsege miatt semmis, hanem a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti jóerkölcsbe is ütközik. E tárgyban azonos tényállást adott elő, mint a színleltsegnél. A jóerkölcsbe ütközés azért állapítható meg, mert a szerződés1. társadalmilag elítélendő jogügylet, célja 3. személy, a támogató megkárosítására irányult. Jóerkölcsbe ütközik az is, ha a felek megállapodása lévén a pályázati kiírást a megkötött támogatási szerződéstől eltérően a megrendelő a támogatási összegből kívánja megépíteni, amit a szerződés2. igazol. Az is jóerkölcsbe ütközik, hogy a támogató felé - a támogatás megvonásának elkerülése miatt - a felperes által végzett munkát nem közölték. Az érvénytelenség azt jelenti, hogy a szerződés1. és annak módosításai semmisek, a szerződés2. nem a szerződés1. módosítása.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította.

Az illetékességi kifogást alaptalannak találta, melyet azzal indokolt, hogy a választott bírósági szerződés tárgyát képező ügynek a felek közötti a felperes keresetlevelével 2011. március 11. napján indított peres eljárás minősül, melyben az alperesnek legkésőbb a 2011. június 6. napján előterjesztett első ellenkérelmében kellett volna hivatkoznia a választottbírósági kikötésre ahhoz, hogy az joghatályos határidőben előterjesztett hivatkozás legyen. Ezt azonban - valószínűleg pertaktikai okokból - nem tette meg, ezért az alperes hatásköri kifogását figyelmen kívül hagyta.

Az elévüléssel kapcsolatban utalt arra, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelme azért nem évült el, mert a kártérítési igényt is tartalmazó kereseti kérelmét 2011. március 1-jén előterjesztette, az igény megnyílt 2008. május 31. napja volt, amikor a felek a folyamatos jogviszonyukat a megállapodással lezárták (Ptk. 326. § (1) bekezdés).

Utalt a hatályon kívül helyező végzésben kifejtettekre, melyből következően a felek közötti vállalkozási szerződés tényleges akaratuknak megfelelő, valódi műszaki tartalmát a szerződés2. tartalmazza. Annak tartalmához képest a felperes nem tette vitássá, hogy el nem végzett munka, hibás teljesítés nem volt, és nem kívánt igényt érvényesíteni a támogatási összeg, az előfinanszírozási hiteltöbblet kamatai és a kavicságy feltöltése miatt sem, mert ezek kifejezetten a szerződés1.-hez kapcsolódtak. Ezért azt vizsgálta, hogy szerződésszegésből eredő kártérítés, illetve jogalap nélküli gazdagodás jogcímén alapos-e a felperes igénye a megvalósult beruházás tényleges költségei és az általa igazoltan kifizetett összeg különbözete iránt.

A felperes kárát abban jelölte meg, hogy az alperes nettó 71.139.051,- Ft-ot számlázott, ezt az összeget megfizette, holott a beruházás tényleges költsége nettó 34.000.000,- Ft volt.

A 2008. május 31. napján kelt okirat alapján azt állapította meg, a felek tisztában voltak azzal, hogy a beruházást a szerződés2. alapján valósították meg, de az alperes a szerződés1. alapján bocsátotta ki a számlákat, és a felperes ezeket kifizette. Ez a felek akaratának megfelelt, ennek hiányában a felperes nem tudta volna lehívni a támogatási szerződés alapján őt megillető összeget. A Megállapodás 3. pontjában a felperes elismerte a két szerződés létét, azt, hogy tényleges akaratuk a 2006. április 3-i szerződés2. szerinti kivitelezésre irányult, és e jogviszonyukból eredően egymással szemben tartozásuk nincs. Nem fogadta el a felperes hivatkozását, hogy az általa üresen aláírt lapra bélyegzője és neve fölé készült el a megállapodás szövege. Még ha bizonyította volna a felperes, hogy valóban üres lapokat írt alá és hagyott hátra az alperesnél - **(személy 6)**-nál - az sem bizonyítaná azt, hogy egy ilyen lapot felhasználva arra íródott a Megállapodás szövege. A felperes nem tudta bizonyítani az üres lap aláírását és annak tényét, hogy az üresen általa aláírt lapra került rá a Megállapodás szövege. Nem alkalmas állításának bizonyítására az sem, hogy más dokumentumokon ellenkező sorrendben szerepel az aláírása. A poligráfós vizsgálat eredményét

azért nem fogadta el, mert az e körben feltett kérdésekre adott válasz igaz lehet olyan körülmények mellett, hogy aláírta, de nem tekinti azt megkötöttnek. A felperes a Megállapodást nem támadta meg a Ptk. szerinti határidőben (Ptk. 236. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és b) pontja). Mindezek miatt a Megállapodás bizonyítéka annak, hogy a felek tényleges szerződéses akarata a 2006. április 3-i szerződés2. szerinti kivitelezésre és annak megfelelő elszámolásra irányult, és annak, hogy a felperes a különbözeti összeghez hozzájutott, a szerződések különbözetéből eredő követeléséről lemondott. Ezért kár hiányában kártérítés címén nem lehet követelése az alperessel szemben. Annak kockázatát, hogy az alvállalkozók elszámoltak-e vele, ő viselte és viseli a Megállapodásból következően az alvállalkozók ezzel kapcsolatos magatartásért való alperesi felelősséget. Ezt az elszámolást, annak tényét **személy 8** tanúvallomása alátámasztotta, mely szerint az alvállalkozók nem végeztek munkát, tudott a felperes és **személy 7** házépítéséről és arról, hogy mint magánszemélyeknek a számláit is a gabonátároló munkáinál számolták el. **személy 6** tanúvallomása igazolta, hogy alvállalkozói számlák voltak, de ténylegesen alvállalkozók nem dolgoztak. Tudott arról is, hogy a felperes saját munkát végzett, ezt számlázták le az alvállalkozóknak. A családi házépítkezések is megvalósultak. Ezen vallomásokból következően az alperes által készített kimutatások is bizonyítékai fentieknek, mert teljesen életszerűtlen, hogy az alperes ilyen megállapodás hiányában, ilyen részletességgel kimutatásokat készített volna, és azok tartalmi részletességük miatt sem készülhettek utólag. A rendelkezésre álló adatok nem bizonyítják, hogy a felperes a házépítéssel összefüggő valamennyi anyag felhasználását számlákkal megfizette. Azt az alperes sem tette vitássá, hogy voltak a felperes által megfizetett számlák is. A felek egyező előadást tettek arra, hogy a **(település 2)-i** Városi Bíróság előtti eljárásban a Megállapodás elnevezésű okiratra egyikük sem hivatkozott, de ennek elmaradása nem bizonyítja, hogy az okirat nem létezett. A bíróság előtti eljárásban a felek döntenek el, hogy mi az, amit a bíróság tudomására hoznak.

A jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó szabályozás helyettesítő (szubszidiárius) jellegű, mindaddig nem alkalmazható, amíg a követelésnek más jogalapja van, és az csak akkor tekinthető alaposnak, ha a jogosult más jogcímen a kötelezettel szembeni igényét nem érvényesítheti. Miután a felek szerződéses jogviszonyban álltak, jogvitájukat a vállalkozási szerződés szabályai alapján kell megítélni, ezért a jogalap nélküli gazdagodás szabályai nem alkalmazhatók. Ezért a felperes elsődleges kereseti kérelme mindkét jogcímen alaptalan.

A felperes másodlagos, szerződés1.-re alapított kereseti kérelmét is alaptalannak találta. A felperes követelésével szemben a szerződés1. színleltségének, jóerkölsbe ütközésének megállapítása iránti igényét az alperes a perben kifogás útján érvényesíthette.

A színleltség kapcsán a Ptk. 207. § (5) bekezdésére, míg a jóerkölsbe ütközés kapcsán a Ptk. 200. § (2) bekezdésére utalt.

A peradatok alapján azt állapította meg, hogy a felek a 2006. január 17-i szerződés1.-et, majd azok módosításait és az ahhoz készített főösszesítőket, építési naplókat, számlákat és egyéb dokumentációt azért készítették, hogy a felperes hozzájuthasson a támogatási szerződés szerinti összeghez, melyből - alacsonyabb műszaki tartalommal - a gabonátároló építése megvalósítható volt. A felek tényleges szerződéses akarata a 2006. április 3-i dátummal létrejött szerződés2., majd kétszer módosított szerződéses tartalom és az azt részletesen tükröző 2006. április 3-i költségvetési főösszesítő szerinti kivitelezés megvalósítására irányult. Kifejezetten és elsődlegesen a felperes érdekében állt a kettős szerződéskötés, mert így szinte csupán a támogatás összegéből megvalósíthatta a gabonátárolót jelentősebb önerő nélkül, sőt ebből finanszírozhatta saját és barátja - **személy 7** - ugyanezen időben, ugyanezen településen megvalósított családi háza építésének költségeit is. Az alperesnek is érdekében állt, hogy a konstrukciót felvállalja, mert előadása szerint jelentős gazdasági kényszerhelyzetben volt.

A kettős szerződés létét, célját és a felek tényleges kivitelezésére irányuló akaratát az alábbi bizonyítékok igazolták.

A 2008. május 30-i tartozást elismerő nyilatkozat megtételét, amely 4.000.000,- Ft kölcsönre vonatkozott, a felperes elismerte a **(település 4)-i** Városi Bírósághoz 2009. április 17-én benyújtott nyilatkozatában (...P.../2009/4.). Ennek indokaként arra hivatkozott, nem kapta volna meg a teljesítési igazolást ahhoz, hogy a támogatás lehívható legyen. Ugyanezt a nyilatkozatot megtette 5. sorszámú jegyzőkönyvbe foglalt személyes előadásában, majd 11. sorszám alatt is. A kölcsön alperes általi rendelkezésre bocsátását, kifizetését, majd annak a vállalkozói díj kiegyenlítése érdekében történő befizetését az alpereshez igazolta **személy 8** tanúvallomása. A (...) Megyei Bíróság ...Pf.../2010/3. sorszámú jogerős ítéletével megállapított azon tény, hogy a felperes a tartozáselismerő nyilatkozatot megtette, és azt határidőben nem támadta meg, ítélt dolog, e körben a bíróságot az ítéletek indokolása is köti.

A 2008. május 31-i Megállapodás elnevezésű okiratban a felperes elismerte a kettős szerződés létét, azt, hogy a felek tényleges akarata a 2006. április 3-i szerződés2. szerinti kivitelezésre irányult és ebből eredően tartozása a feleknek egymással szemben nincs. Ez bizonyítéka annak is, hogy a felek tényleges szerződési akarata a 2006. április 3-i szerződés2. szerinti kivitelezése és annak megfelelő elszámolásra irányult. E szerződés aláírásának tényét a felperes elismerte a **(település 6)-i** Törvényszék előtt ...P.../2014/11. sorszámú jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozatában és tudott a költségvetési főösszesítő átdolgozásáról is. A kettős szerződés létéről való felperesi tudomást alátámasztja személyes előadása ((**település 6)-i** Törvényszék ...P.../2014/31.). Fentieket alátámasztotta **személy 2** a felperesi műszaki ellenőr a **(település 4)-i** Városi Bíróság előtt ...P.../2009/4. sorszámú jegyzőkönyvbe foglalt tanúvallomása is. Ennek lényege szerint, ha hibás teljesítés történt volna, akkor nem vette volna át az építményt, az nem kapott volna használatbavételi engedélyt sem. A gabonátároló megépítése egyedi gyártást igényelt, az áttérés időt vett igénybe, ezért került sor 2007. májusában az áttervezésre. **személy 4** érdektelen tanúvallomása bizonyította, hogy a pályázati iratokhoz engedélyes terv volt, a részletes kiviteli terveket **személy 1** készítette el. Előadta, a felperes napi rendszerességgel volt kint az építkezésen, ismerte a terveket ((**település 6)-i** Törvényszék 10.P.20.427/2011/37.). A Gyulai Törvényszék előtt tett vallomásában azt is előadta, nem tudott eltűnt építési naplókról, két építési naplót a bíróság azért tudott a számára felmutatni, mert készült olyan építési napló, mely a valóságnak megfelelően tartalmazta az építkezéssel kapcsolatos tényeket és bejegyzéseket, és készült egy olyan napló is, ami a támogatás igénybevételéhez szükséges körülményeknek megfelelően készült. Ő volt az, aki az „E” jelű napló előoldalát kitöltötte. Elmondta, mindazok, aki részt vettek ebben a jogviszonyban, akármilyen feladattal, munkakörrel, teljes mértékben tisztában voltak a helyzettel és mindenki önkéntesen, ismerve a tényeket írta alá naplókat, illetve tett bejegyzéseket. **személy 2** is tudta, hogy két építési napló készült, mert soha kérdéseket nem fogalmazott meg ezzel kapcsolatban. E vallomással szemben valószerűtlen volt **személy 2** vallomása, hogy azért volt két építési napló a kivitelezésről, mert az egyik elveszett. Mivel a későbbi megnyitását jelölte meg elveszettként, különösen kétséges a vallomása. Azt, hogy a kettős naplóvezetésről tudnia kellett, bizonyítja, hogy valamennyi naplót számtalan helyen kézjegyével látta el, melynek tényét igazolja a tárgyaláson a napló bemutatását követően tett nyilatkozata, mely szerint kézjegyét felismerte a naplóban. **Személy 8** tanúvallomása pedig azt bizonyította, hogy ténylegesen a kivitelezés során alvállalkozók nem végeztek munkát, és csak az elszámolás miatt jelent meg az alvállalkozók számlája, melyet emlékezte szerint felperes személyesen vitt be. Tudott a felperes és **személy 7** házépítéséről és arról, hogy nekik, mint magánszemélyeknek a számláit is a gabonátároló munkálatainál számolták el. A nyilvántartó számlázó programmal úgy dolgoztak, hogy folyamatosan vezették mi ment a gabonátárolóhoz, illetve a két ház építésére. **személy 6** érdektelen tanúvallomásában alátámasztotta, hogy a szerződés1. a támogatási szerződéshez készült, míg a szerződés2. a felek tényleges akaratát tükrözte. Az alperes feladata az volt, hogy alacsonyabb összegű, a felek tényleges akaratának megfelelő műszaki tartalommal valósítsa meg a kivitelezést. A pályázati dokumentáció nagyobb összegről vonatkozott. Ő állt folyamatosan kapcsolatban a pályázatíró cég munkatársaival annak

érdekében, hogy a felperes a támogatáshoz hozzájusson. A dokumentációt ennek érdekében kellett összeállítani megfelelő tartalommal. Tudott az alvállalkozói számlákról, de ténylegesen alvállalkozók nem dolgoztak. Tudott arról is munkatársaitól, hogy a felperes saját munkát is végzett és ezt számlázták le az alvállalkozóknak. A projekthez kapcsolódóan családi ház építések is megvalósultak, a felperesé és **(személy 7)-é**. Megerősítette a felek közötti vita és a kölcsön tényét a végső számla kiállítását körül. Nem emlékezett arra, hogy a felperes üres papírokat írt alá a kérésére. **személy 9** és **személy 10** tanúk nem emlékeztek arra konkrétan, hogy a saját munkavégzéssel összefüggésben a felperes érdeklődött náluk. Általánosságban elmondták, hogy jellemzően pályázatnál saját munkát nem lehet elszámolni. Ezért e vallomások nem alkalmasak azon állítás igazolására, hogy miután a felperes nem végezhetett saját munkát, tértek vissza a szerződés1.-hez. **személy 7** tanú vitatta, hogy háza építésekor a felhasznált anyagok egy részét a gabonátároló építéshez számlázták.

Nem fogadta el hitelt érdemlőnek azon bizonyítékokat, melyeket felperes 2017. szeptember 25-i nyilatkozata mellékleteként csatolt. A poligráfus szakvélemény ilyen idő távlatában 2006.-2008. évekre vonatkozó eseményekre nem ad a szakirodalom szerint megbízható válaszokat. A felperes által beszerzett szakvélemény forgalmi értékeket becsült, és jelen eljárásban a bekerülési költség volt az, ami jelentőséggel bír, míg a számlák csatolása nem zárja ki azon állítást, hogy a gabonátároló beruházásával együtt jutott anyag a családi házakra is, és azok ellenértékét részben elszámolták a projekt részeként. Rámutatott, teljesen életlenszerűtlen és értelmetlen, hogy miért az előadottnak és a csatolt kimutatásoknak megfelelően vezette az alperes az építkezéssel kapcsolatos költségeket, ha az egyébként nem így történt.

Amennyiben a szerződés1. és szerződés2. két önálló szerződés, akkor kimondható, hogy a szerződés1.-et a felek színeltek, az abban foglaltaknak megfelelő műszaki tartalommal készült el a pályázati támogatással elnyert mű, megfelelően a pályázati kiírásnak. Önálló szerződésként értelmezve a szerződés1. az színelte, emiatt semmis. Továbbá az is kimondható lenne, hogy nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik, mert az ahhoz kapcsolódó módosítások, kivitelezési dokumentációk, építési naplók, számlák és okiratok kizárólag azt a célt szolgálták, hogy a felperes a pályázati pénzhez hozzájusson, mely magatartás a jóerkölcsbe ütközik, megvalósítva annak minden fogalmi elemét. A tényleges, valódi műszaki tartalomra vonatkozó egységes akaratot a szerződés2. tartalmazza, amit a felek megvalósítottak. A felperes elismerte, a szerződés2.-höz képest el nem végzett munka nem volt, hibás teljesítés nem történt, a megépített gabonátároló a szükséges engedélyeket megkapta.

Ha önálló a szerződés1., akkor a felperes másodlagos keresetét azért kell elutasítani, mert semmis szerződésre jogot alapítani nem lehet a már hivatkozott jogszabályi rendelkezésekre és az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 2. pontjára figyelemmel. Ezért nem kell vizsgálni és döntés hozni arról, hogy történt-e hibás teljesítés, okozott-e kárt az alperes a felperesnek.

Az ítéletábla hatályon kívül helyező végzésében kifejtettekre tekintettel rögzítette, hogy a 2006. április 3-i keltezésű vállalkozói szerződés (szerződés2.) tartalmában a szerződés1. módosítását jelenti, ugyanazon felek között, ugyanazon gabonátároló kivitelezésére vonatkozott, csak szűkebb műszaki tartalommal és alacsonyabb vállalkozói díjjal. Ezért a felek között nem két egymástól független vállalkozási szerződés jött létre, hanem a szerződés1.-et módosították és az továbbra is érvényben volt. A felek a gabonátároló építésére szóló MVH támogatással megvalósuló szerződés1.-et érvényesen megkötötték 2006. januárjában, az nem volt színelte. A szerződés2.-t követően a szerződés1.-re vonatkozó módosítások (2006. szeptember 25., 2007. június 26.) olyan értelemben lehetnek színeltek, hogy a támogató szerv irányában kívánták azt a látszatot kelteni, hogy az eredeti szerződés1. van hatályban műszaki tartalmát illetően is, ami azonban nem érinti a felek közötti polgárjogi szerződés érvényességét. Mindezekből következően a felek közötti jogvita a szerződés2. rendelkezéseit figyelembe véve dönthető el, önállóan a szerződés1.-re jogot a felperes nem alapíthat, ezért másodlagos kereseti kérelme is alaptalan.

Az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezésében a felperes annak megváltoztatásával a kereseti kérelmének történő helyt adást kérte.

Jogorvoslati kérelmét azzal indokolta, hogy a megismételt eljárást követően hozott elsőfokú ítélet a bizonyítékok téves mérlegelésén és téves tényállás megállapításán alapul. Az elsőfokú bíróság kizárólag az alperes által előadott és hivatkozott fiktív adatokat vette figyelembe, ugyanakkor figyelmen kívül hagyta az általa megjelölt valódi bizonyítékokat.

A 2008. május 31. napjára keltezett Megállapodással a perindítást követő 3 év után szembesült, amikor az alperes azt 2014. szeptemberében becsatolta. Azt nem ő kötötte meg, ezt a poligráfus hazugságvizsgálat eredménye igazolta. Aláírása nem a megállapodásra, hanem egy üres papírra történt **személy 6** kezdeményezésére és a Megállapodás szövege utóbb került rá arra ismeretlen módon. A szakértői vizsgálat során nem volt megállapítható a szöveg és az aláírás sorrendisége.

Az elsőfokú bíróság tévesen róta a terhére, hogy nem támadta meg határidőben a Megállapodást, mert nem volt tudomása arról, hogy aláírását felhasználva utóbb létrehozták azt olyan tartalommal, amely az alperes aktuális védekezésének felelt meg. Ezért sem a Megállapodás fiktív keltezésétől, sem a támogatás kifizetésétől számított egy éven belül nem volt módja a megtámadásra. A tudomásszerzést követően jelen perben támadta meg az okiratot. A hazugságvizsgálati eljárás egyértelműen bizonyította, hogy nem kötötte meg a Megállapodást. Az elsőfokú bíróság azért mellőzte a poligráfus vizsgálat eredményét, mert a korábbi évek távlatából a vélemény nem ad megbízható adatokat, ugyanakkor az alperesi előadást alátámasztó tanúk (**személy 8** és **személy 6**) esetében nem kérdőjelezte meg az időmúlás miatt a vallomások tartalmát.

A **(település 2)-i** Városi Bíróság jogerős ítélete két tényt igazol. Egyrészt cáfolja a Megállapodás tartalmát, azt hogy építőanyagban kapott vissza összeget az alperestől, mert a jogerős ítéleti tényállás szerint a megvásárolt építőanyagokat minden esetben kifizette. Cáfolja a Megállapodás létezését is, mert ennek csatolásával az alperes menekült volna a tőle követelt 4.000.000,- Ft és járulékai megfizetésétől. Az alperes az ítélet ellen fellebbezett, felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett, de nem nyújtotta be a számára perdöntő Megállapodást, mert az még nem is létezett, utólag készült.

Az elsőfokú bíróság a Megállapodás szerinti elszámolást **személy 8** és **személy 6** vallomásaival, az alperes belső nyilvántartásaival és összesítésével látta bizonyítottnak. Ezek a bizonyítékok nem hitelesek. **személy 8** az alperes alkalmazottja, ezért nem érdektelen, az alperesi ügyvezetőtől kapta az utasításokat az alvállalkozók számláinak elszámolására, és a felperes, valamint **személy 7** házépítésének az alperes nyilvántartó programjában való vezetésére. Nem volt tudomása és ráhatása az alperes belső nyilvántartásában történt elszámolásról. Mind a gabonátároló, mind a családi ház építési költségeit kiegyenlítette és ennek alperesi könyvelése és nyilvántartása tőle független körülmény. Szintén tőle független az alperes által alkalmazott **B Kft.** és a **C Kft.** tevékenysége. Az alvállalkozók a vállalkozóval, nem pedig a megrendelővel állnak jogviszonyban. Nem állt sem irányítási, sem pénzügyi kapcsolatban a két céggel és a tanú rosszul emlékezett olyan esetre, hogy ő vitt alvállalkozói számlát az alpereshez. **személy 6** több szempontból sem fogadható el érdektelen tanúként, mert az alperes alkalmazásában állt, továbbá az alperesi ügyvezető barátnője is volt. Saját személyét több ponton is érintette a vallomása. Az MVH támogatáshoz őt bízta meg a szükséges iratok összeállításával és beküldésével, erre vonatkozóan csatolta írásbeli meghatalmazást. **személy 6** néhány üres papírra kérte a vállalkozói bélyegzőjével ellátott aláírását abból a célból, hogy távollétében is tudjon küldeni nyilatkozatokat a támogató hatóságnak. A beruházás befejezése után **személy 6** munkaviszonya megszűnt az alperesnél, később az alperes részéről megjelent a felperes aláírásával a Megállapodás, amire csak az adhat magyarázatot, hogy mégsem kerültek megsemmisítésre az (**személy 6**)-nak átadott aláírt üres papírok. A perben korábban felmerült **személy 6** tanúkénti meghallgatása, aki többszöri idézés ellenére megjelenési kötelezettségének nem tett eleget. Amikor 2017. május 31-én tartott tárgyaláson **személy 2** műszaki ellenőr előadta, hogy

az alperes által igaznak állított második építési napló jogilag hasznavehetetlen és a megrendelő aláírásának hiányában az alperes védekezése látványosan meggyengült, a következő tárgyaláson **személy 6** tanúként megjelent.

A felperes a kimutatásokat a pert megelőzően nem látta, azokat nem fogadja el, mert házépítése költségeit maradéktalanul kiegyenlítette, elhatárolva a gabonátároló kivitelezési díjától. **személy 7** tanúvallomása is megerősítette, hogy mindkét családi ház építése pénzügyileg független volt a támogatott projekttől. Az alperesi kimutatásokon aláírása nem szerepel, azok az alperes belső dokumentumai, amelyeket bármikor, bármilyen tartalommal el tudott készíteni.

A per első éveiben alperes azzal védekezett, hogy az eredeti vállalkozási szerződés szerint mindent elvégzett, kifogástalan minőségben és mennyiségben, különösen a talajnedvesség elleni szigetelést, a teljes alapterületen. A szakértői feltárás megállapította, csak a tároló szélein történt meg a nehézsúlyú szigetelés, az elmaradt szigetelés értéke, valamint újrakészítésének együttes költsége 12.013.613,- Ft. Ezt követően fordult gyökeresen az alperesi védekezés, és kerültek elő az alperes által a per aktuális állásában az alperest támogató tartalmú és keltezésű iratok (2006. április 3-i vállalkozói szerződés, a megállapodás, a szabálytalan második építési napló, az alperesi belső kimutatások), valamint **személy 8** és **személy 6** vallomásai. A bizonyítékok helyes mérlegelésével az elsőfokú bíróságnak ki kellett volna rekesztenie a bizonyítékok köréből ezeket a aggályos alperesi iratokat és elfogult tanúvallomásokat.

A hatályon kívül helyező végzés szerint állította össze a szerződés2. szerinti elszámolást, melyet keresetmódosításként terjesztett elő. Levezette, hogy az alperes által a szerződés1.szerint számlázott, nettó 71.139.051,- Ft vállalkozási díj ellenében csupán nettó 34.000.000.- Ft összegben teljesített a szerződés2. szerint az alperes. Így az alperes nettó 37.139.051,- Ft-tal többet számlázott ki. A szerződés1. alapján kiszámlázott vállalkozási díjat alperes által elismerten kiegyenlítette. Ezért az alperes által ténylegesen elvégzett kivitelezés díjához képest többet fizetett a gabonátároló építésére, ezt a túlfizetést követeli vissza. A valóságos munkavégzés nélküli nettó 37.139.051,- Ft túlszámlázásával az alperes kárt okozott, illetőleg jogalap nélkül is gazdagodott a rovására.

Arra az esetre, ha a szerződés2. szerinti elszámolás keretében keresete sem kártérítés, sem jogalap nélküli gazdagodás címén nem ítélt meg, fenntartotta a szerződés 1-re alapított elszámolás iránti másodlagos kereseti kérelmét.

Fenntartotta, hogy az alperes rosszhiszeműen és elkésztetten tárt az elsőfokú bíróság elé a 2014. szeptemberében benyújtott átfordított védekezésével összhangban álló iratokat bizonyítékként. Az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (4) bekezdése következetes alkalmazásával ezt mellőzni lett volna köteles és a per addigi adatai alapján ítéletet kellett volna hoznia. Az elkésztett bizonyítás mellőzése esetén a per addigi adatai szerint, az igazságügyi szakvélemény megállapítása alapján összesen 18.622.839,- Ft illeti meg az alperestől.

Az alperes fellebbezésre tett észrevételében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Előadta, hogy a felperes anyagi jogi és eljárási szabálysértésekre történő hivatkozásai nem újak, azokat a már korábbi másodfokú eljárásban előadta és azt a másodfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésében értékelte. A felperes fellebbezésében tévesen hivatkozik a Pp. 3. § (4), valamint 8. § (2) bekezdésének megsértésére. A felperes nem megtámadási okra hivatkozott a 2008. május 31-i Megállapodás vonatkozásában, hanem arra, hogy nem jött létre ilyen megállapodás, ennek részleteit azonban nem adta elő. Az okirat kapcsán a felperes aláírását elismerte tőle származónak, a tartalom tekintetében akként nyilatkozott, hogy annak létrehozásában nem működött közre, arról nem tud. Ezt követően a jogi képviselővel eljáró felperesnek lehetősége volt akadályoztatását igazolva azt a Ptk. szerinti határidőben megtámadni, melyre nem került sor. Ezért az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban is helyesen állapította meg, hogy a 2008. május 31-i megállapodás érvényes. A felperes által előadott bizonyítékok alkalmatlanok tényelőadásai bizonyítására. Az elsőfokú bíróság helyes indokkal mellőzte a poligráfós vizsgálat eredményének kétséget kizáró

bizonyítékként történő figyelembe vételét. A Megállapodással kapcsolatos szakvélemény a felperes által sem vitatottan nem igazolta állítását az okiraton lévő aláírás és szövegezés sorrendiségét illetően. Ezen túl más bizonyítékot felperes nem terjesztett elő. A becsatolt kimutatások valótlanosságát a felperes nem támasztotta alá. Vitatta **személy 6** tanúvallomását, de figyelmen kívül hagyta, hogy azt több tanú vallomása és a per egyéb adatai is alátámasztották. A két szerződéskötés és a kettős építési napló vezetése tényként igazolt, ezek a peres iratok között csatolásra kerültek. Ezek célját **személy 4** és **személy 6** tanúvallomásai igazolják. Tény az is, hogy az építkezésen alvállalkozók nem végeztek munkát (**személy 8** vallomása) a felperes munkavégzése igazolt (ezt kereseti kérelme, valamint a kettős építési napló igazolja). A kettős építési napló és a két vállalkozási szerződés azért keletkezett, hogy a szerződés1.-vel a támogató felé lehetővé tegyék a támogatási összeg elszámolását, míg a szerződés2.-vel egymás között a ténylegesen elvégzett munkát igazolják (**személy 6**, **személy 4** vallomásai). A 2008. május 31-i megállapodás a felek között létrejött, mely igazolja a kettő szerződés létét és alátámasztja a felek szándékát a szerződés1. és szerződés2. vonatkozásában.

A szerződés1.-re alapított elszámolási, kártérítési igénye a hatályon kívül helyező végzés alapján eleve megalapozatlan.

A fellebbezés **nem alapos**.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és abból helytálló jogkövetkeztetésre jutott, érdemi döntésével az ítéletábla egyetért. A fellebbezés kapcsán az ítéletábla az alábbiakra mutat rá.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, abban anyagi jogi és eljárási szabálysértésekre egyaránt hivatkozott.

Eljárási szabálysértésként arra, hogy az elsőfokú bíróság - törvényi kötelezettsége ellenére - elmulasztotta alkalmazni a Pp. 3. § (4), valamint 8. § (2) bekezdésében írtakat azzal kapcsolatban, hogy a 2011. évben indult peres eljárásban az alperes csak a szakvélemény előterjesztését követően, 2014. szeptemberében hivatkozott a szerződés1. érvénytelenségére (semmisségére), valamint azzal kapcsolatos bizonyítékait ekkor terjesztette elő. Az elsőfokú bíróság az alperes elkészen előterjesztett védekezését és bizonyítékait érdemben vizsgálta, holott a szabályos eljárás az lett volna, ha azokat mellőzi és azok figyelmen kívül hagyása mellett hoz érdemi döntést.

Az ítéletábla - fenntartja korábbi hatályon kívül helyező végzésében foglaltakat - rámutat arra, a perben alkalmazandó - Polgári perrendtartásról szóló - 1952. évi III. tv. (Pp.) nem zárja ki azt, hogy a peres eljárás során utóbb előterjesztett alperesi védekezést az elsőfokú bíróság érdemben vizsgálja. Kétségtől a perben jogait a felek jóhiszeműen, rendeltetésszerűen kötelesek gyakorolni és a bíróság köteles megakadályozni minden olyan magatartást, amely ellentétes a jóhiszemű pervittel, a per elhúzódását eredményezheti (Pp. 8. § (1), (2) bekezdés). Valamely peres fél - perbeli esetben az alperes - rosszhiszemű, így perelhúzó magatartásának következményeit a Pp. azonban pontosan szabályozza. Eszerint pénzbírság kiszabására (Pp. 8. § (1), (2), (4) bekezdése), valamint a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdése szerinti eljárásra is sor kerülhet. Utóbbi esetben a bíróság megfelelő határidő tűzésével felhívja a peres felet tényállításainak az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben történő előadására, illetve előterjesztésére azzal, amennyiben ezen kötelezettségét alapos ok nélkül elmulasztja, akkor a bíróság a fél előadásának előterjesztésének bevárása nélkül határoz. Megjegyzi az ítéletábla, hogy az iratokból megállapíthatóan a Gyulai Törvényszék, mint elsőfokú bíróság - az áttételt követően - e rendelkezésnek megfelelően hívta fel a peres feleket a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetés mellett nyilatkozatai, tényállításai előterjesztésére (2. szám alatti felhívó végzés), melynek a felek eleget tettek. Mindezek alapján az alperes jogosult volt védekezését a per - felperes által sérelmezett - későbbi szakaszában előterjeszteni.

A fent kifejtettek miatt a felperes ezen fellebbezési hivatkozása nem ad alapot az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére, vagy az alperes által a vállalkozói szerződés1. érvénytelenségére történő hivatkozás és az azzal kapcsolatos bizonyítékok, illetve indítványok vizsgálatának mellőzésére. Az elsőfokú bíróság tehát helyesen járt el, amikor az alperes által utóbb előadott érvénytelenségi hivatkozást és bizonyítékokat érdemben vizsgálta és azok figyelembe vételével hozott a kereset felől érdemi döntést.

A felperes az ítéletábra hatályon kívül helyező végzését követően - arra figyelemmel - keresetét módosította akként, hogy a korábbi elsőfokú eljárásban előterjesztett elsődleges kereseti kérelmét másodlagos kereseti kérelemként tartotta fenn, míg elsődleges kereseti kérelmében az alperes kötelezését kérte 37.139.051,- Ft és késedelmi kamatai megfizetésére.

A felperes módosított kereseti kérelmének kimunkálásakor előadta, hogy az alperes a szerződés2. műszaki tartalma szerint építette fel a gabonátárolót, a részére nettó 71.139.051,- Ft vállalkozási díjat számlázott ki, mellyel szemben ténylegesen nettó 34.000.000,- Ft összegű munkát végzett, ezen túl a kivitelezést saját maga végezte.

Az alperes tehát nem a szerződés2. szerint bocsátotta ki a számlákat és kérte a vállalkozói díjat, hanem a szerződés1. alapján. A szerződés2.-ben meghatározott és az alperest illető nettó 34.000.000,- Ft vállalkozói díj helyett nettó 71.139.051,- Ft-ot számlázott és kapott meg, a különbözet megfizetésére elsődlegesen kártérítés címén, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén köteles. A keresetet elutasító ítéletet a felperes anyagi jogi szabálysértésre hivatkozva azért támadta, mert álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelte.

Ezért az ítéletábra a fellebbezés alapján vizsgálta a felperesi követelés tárgyában rendelkezésre álló bizonyítékokat és azok elsőfokú bíróság általi mérlegelést.

Az nem volt vitatott a perben, hogy a számlázott vállalkozási díjat - az alperes által is elismerten - a felperes több részletben 2008. május 31. napjáig kiegyenlítette.

Az alperes nem vitatta azt a felperesi tényállítást, hogy a felperes által állított összeget számlázta ki és a részére azt a felperes megfizette, mint ahogyan azt sem, hogy a felperes által megjelölt 34.000.000,- Ft összegű munkát végezte el a szerződés2.-vel összefüggésben. Érdemben arra hivatkozott, hogy a 2008. május 31. napján a felperessel kötött ún. Megállapodás alapján köztük a szerződéses jogviszonnyal kapcsolatos elszámolás megtörtént és a megállapodásban felperes kijelentette, hogy az alperessel szemben követelése nem áll fenn. Az alperes P.../2016/23. sorszám alatti beadványa mellékleteként csatolta az általa hivatkozott Megállapodás felek által eredeti aláírással ellátott példányát.

Az alperes által hivatkozott és csatolt Megállapodás megfelel a teljes bizonyító erejű magánokirat Pp. 196. § (1) bekezdés d) pontja szerinti alaki kellékeknek.

Ha a gazdálkodó szervezet törvényes képviselője üzleti körben állít ki okiratot, alkalmazandó a Pp. 196. § (1) bekezdése szerinti törvényi vélelem, mely az ilyen magánokiratot az ellenkező bizonyításig teljes értékű bizonyítéknak tekinti arra nézve, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatokat megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára nézve kötelezőnek ismerte el. Ez teljes magánokirati bizonyító erőt jelent.

Az okirat teljes bizonyító ereje a hamisítatlanság vélelmét jelenti, ugyanakkor a benne szereplő tények, nyilatkozatok valóságát nem bizonyítja, az kétségbe vonható. Az okirat valódi, ha az annak kiállítójától származik, vagyis az okiratot a kiállítója látta el aláírásával. Ha az okirat valódi, azaz az okirat kiállítójától ered, de az okirat kiállítója nem ugyanazt a szövegű okiratot írta alá, tehát a szöveget utólag az ő akarata ellenére vagy tudta nélkül, tehát jogellenesen változtatták meg, akkor az okirat bár valódi, de hamisított.

A felperes az okirattal kapcsolatos érdemi védekezésként nem azt állította, hogy az okirat nem tőle származik, mert azt elismerte, hogy az okiraton az ő aláírása szerepel - ezért az valódi okirat -, hanem azt, hogy az okirat szövege nem tőle származik, ilyen tartalmú okiratot nem írt alá. Jelen esetben tehát az alperes által hivatkozott Megállapodás valódi okirat, de a rajta lévő szöveg a felperes állítása szerint nem tőle származik, azaz hamis (hamisított), ezért az vizsgálható volt. A Pp. 197. § (2) bekezdése szerint, ha a magánokiraton lévő aláírása valóságos nem vitás, az aláírást megelőző szöveget az ellenkező bizonyításáig meg nem hamisítottnak kell tekinteni, kivéve, ha az okirat rendellenességei vagy hiányai ezt a vélelmet megdöntik. Mivel maga az okirat olyan rendellenességet nem tartalmaz, amely a vélelmet megdöntené, ezért annak bizonyítása, hogy a hamisítatlanság vélelme nem áll fenn, a perben ezt a tényt állító felperesre hárult (Pp. 164. § (1) bekezdés).

A felperes e körben arra hivatkozott, hogy előre aláírt papírokat adott át (**személy 6**)-nak, és egy ilyen, korábban általa aláírt és átadott papírra utólag került rá a Megállapodás szövege. Ezzel kapcsolatban az ítélet tábla hangsúlyozza, hogy rendelkezésre álló írásszakértői vélemény - melyet a felperes sem tett vitássá - nem tudta megállapítani a sorrendiséget a tekintetben, hogy időben mikor, milyen sorrendben került az alperes által hivatkozott okiratra az aláírás, illetőleg a szöveg. Ebből következően nem állapítható meg, nem alátámasztott a felperes állítása, hogy a korábban általa aláírt okiraton az aláírása fölé utóbb került a szöveg rögzítésre. A felperes által készített és csatolt poligráfus szakértői vizsgálat eredménye alapján sem állapítható meg a felperes által állított tények kétség kívüli bizonyítottsága. E körben az ítélet tábla hangsúlyozza, hogy a poligráfus vizsgálatot nem a bíróság rendelte el, ezért az nem szakértői vélemény (Pp. 177. § (1) bekezdés), másfelől a szakértőnek feltett kérdések a felperestől származnak. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban arra, hogy a felperes által állított körben feltett kérdésre adott válasz igaz lehet olyan körülmények mellett, hogy az okiratot aláírta, de nem tekinti azt megkötöttnek. Mindezek miatt az ítélet tábla álláspontja szerint a felperes által beszerzett és hivatkozott poligráfus szakvélemény önmagában nem alkalmas a felperes állításainak kétséget kizáró bizonyítására. Ezen felperesi előadás mellett figyelembe kell venni **személy 6** vallomását, aki előadta, hogy az alperesnél nem volt gyakorlat, hogy a partnerek üres, de általuk aláírt okiratokat hagytak volna ott, konkrét esetben sem történt ilyen, ilyenre nem emlékezett (14.P..../2016/41.). Határozottan nyilatkozott arról, hogy nem történt olyan eset, hogy a felperes megkérte arra, hogy üres lapokat írjon alá, és bélyegezze le annak érdekében, hogy ha szükség lenne rá, akkor az az alperes rendelkezésére álljon. Megjegyzi az ítélet tábla, az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor **személy 6** vallomását érdektelennek, elfogulatlanak értékelte, mert ezzel ellentétes állítását a felperes nem bizonyította. A fenti bizonyítékokat egymással összevetve az ítélet tábla osztja az elsőfokú bíróság megállapítását, hogy a felperes nem tudta bizonyítani az üres lap aláírásának és annak tényét, hogy az üresen általa aláírt lapra került rá utóbb a Megállapodás szövege. Helyesen jutott az elsőfokú bíróság továbbá arra a következtetésre is, amennyiben megfelelne a felperes állítása arra vonatkozóan, hogy létezett az általa állított üres és előzőleg aláírt okirat, akkor sem bizonyított, hogy a Megállapodás szövege ezen okirat fölé került rögzítésre.

Mindezekből következően az ítélet tábla azt állapította meg, hogy a felperesnek nem sikerült megdöntenie a 2008. május 31. napján kelt Megállapodás, mint teljes bizonyító erejű okirat hamisítatlanságát, az ahhoz kapcsolódó vélelmet, ezért az valódi és hamisítatlan (teljes bizonyító erejű) magánokirat. Ez azt jelenti, hogy a peres felek az abban lévő nyilatkozatokat bizonyítottan megtették.

A Pp. 196. § (1) bekezdése alapján azonban a magánokiratban foglaltakkal szemben van helye ellenbizonyításnak. Ezt követően ezért vizsgálendő volt a Megállapodás, mint teljes bizonyító erejű okirat tartalma valóságnak megfelelése, és a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy az abban foglalt nyilatkozat ellenére van fennálló követelése az alperessel szemben.

A 2008. május 31. napján kelt Megállapodás tartalmával kapcsolatosan az elsőfokú bíróság által kifejtetteket az ítélet tábla osztja. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Megállapítás bizonyítéka annak, hogy a peres felek tényleges szerződéses akarata a gabonátároló a 2006. április 3-i szerződés 2. szerinti műszaki tartalmú kivitelezésére és az annak megfelelő elszámolásra irányult. Igazolja továbbá, hogy a felperes a különbözeti összeghez hozzájutott, a szerződés 1. és szerződés 2. különbözetéből eredő követelését nem kívánja érvényesíteni. A Megállapodásnak megfelelő elszámolás tényét alátámasztotta **személy 8** tanúvallomása, aki előadta, hogy a kivitelezés során alvállalkozók munkát nem végeztek, csak az elszámolás miatt jelentek meg a **B Kft.** és a **C Kft.**-k számlái. Tudott a felperes és **személy 7** házépítéséről és arról is, hogy mint magánszemélyek számláit is a gabonátároló munkálatainál számolták el. A nyilvántartó számlázó programban úgy dolgoztak, „hogy folyamatosan vezették, mi ment a gabonátárolóhoz, illetve a két ház építésére”. **Személy 6** tanúvallomása szintén igazolta, hogy alvállalkozói számlák voltak, de ténylegesen alvállalkozók nem dolgoztak, továbbá arról is tudott, hogy a felperes saját munkát is végzett, melyet az alvállalkozóknak számláztak. Volt ismerete arról is, hogy családi ház építések is megvalósultak a gabonátárolóval összefüggésben, a felperesé és (**személy 7**)-é. E vallomásokon túl az alperes által készített, az elsőfokú ítélet indokolásában rögzített kimutatások is bizonyítékai a Megállapodás tartalmának, mert életszerűtlen, hogy az alperes a Megállapodás hiányában ilyen részletességgel kimutatásokat készített volna, és azok tartalmi részletezettségük miatt sem készülhettek utólag. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy bár a peres felek egyező előadást tettek arra, hogy a (**település 2**)-i Városi Bíróság előtti eljárásban a Megállapodásra egyikük sem hivatkozott, azonban ennek elmaradása nem bizonyítja, hogy az okirat nem létezett. Ennek oka pertaktikai természetű is lehetett, mert a felek maguk döntenek el perbeli és egyéb érdekeikre is figyelemmel, hogy mi az amit a bíróság tudomására hoznak és a per anyagává tesznek.

A fentiekből következően tehát - Megállapodás tartalmával egyezően - megállapítható, hogy a felperes a gabonátároló megépítéséhez támogatási szerződést kötött, és annak megvalósítására kötöttek a felek vállalkozói szerződést. Az azonban a perbeli adatokból nem igazolt, hogy - az alperes állítása szerint - a két szerződés ugyanazon a napon kelt, azonban az megállapítható - Megállapodás tartalmára is figyelemmel -, hogy a 2006. januárjában kötött szerződés 1. utóbb módosításra került a szerződés 2. szerinti műszaki tartalommal, továbbá rendelkezésre állnak - az elsőfokú eljárás során csatolt - párhuzamosan vezetett építési naplók az egyes szerződésekhez igazodóan, valamint **személy 6** és **személy 8** tanúvallomásából megállapíthatóan az elszámolások is ennek megfelelően történtek a felek között.

Mindebből következően megállapítható, hogy a felperes bizonyítása eredményre nem vezetett, az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen mérlegelte, - a 2008. május 31. napján kelt Megállapodás elnevezésű okiratban rögzített nyilatkozatok a valóságnak megfelelnek.

Mindebből az következik, hogy az alperes a számlákat a szerződés 1. alapján - a támogatási szerződéssel összhangban, annak feltételei szerint - állította ki, a teljesítés a szerződés 2. alapján történt és a felek megállapodása szerint a számlázás és tényleges fizetés közötti különbséggel az alperes nem tartozik.

Az ítélet tábla hangsúlyozza, hogy a felek 2008. május 31. napján kelt Megállapodására a Ptk. szerződésre vonatkozó szabályai alkalmazandók (Ptk. 198. § (1) bekezdés, 200. § (1) bekezdés). Arra az elsőfokú bíróság is helyesen mutatott rá, hogy a Megállapodást, mint az alperessel kötött szerződést a felperes a Ptk. 236. § (1), valamint (2) bekezdés a) és b) pontja szerinti határidő alatt és jogcímen nem támadta meg. Az ítélet tábla azonban rámutat arra, hogy a Megállapodás tartalmából következően - mely szerint a peres felek a gabonátároló felépítésével kapcsolatos jogviszonyukkal, a vállalkozási szerződéssel kapcsolatban elszámoltak, ezt a szerződéses jogviszonyt lezárták - tartalma szerint a Ptk. 240. §-a szerinti egyezség volt. A Ptk. 240. § (1) bekezdése szerint ugyanis, ha a jogszabály kivételt nem tesz, a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják a kötelezettségvállalásuk jogcímét. A (3) bekezdés szerint pedig a

szerződést egyezséggel is lehet módosítani, mely esetben a felek a szerződésből eredő vitás vagy bizonytalan kérdéseket közös megegyezéssel úgy rendezik, hogy kölcsönösen engednek egymásnak. Perbeli esetben ezen feltételek fennállta megállapítható, figyelemmel a fentebb kifejtettekre is. Azonban a Ptk. 240. § (4) bekezdése szerint az egyezséggel való szerződésmódosítás érvényességét nem érinti a feleknek olyan körülményre vonatkozó tévedése, amely közöttük vitás volt, vagy amelyet bizonytalanoknak tartottak. Ez arra az esetre is áll, ha az egyezés megkötése után került bizonyítékokkal a vitát vagy a bizonytalanságot el lehetett volna hárítani. Ezért ha a felperes határidőben megtámadással élt volna, az a Ptk. 240. §-a alapján eredményre nem vezethetett volna. Mindebből következően fenti okokból a peres felek által kötött egyezés a felperes által hivatkozottak alapján nem hagyható figyelmen kívül, annak tartalma a feleket köti. Ebből következően az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelme nem alapos, azzal a megjegyzéssel, hogy a felperes által elsődlegesen érvényesített igény jogcíme nem kártérítés, hanem az alperes részére túlfizetett vállalkozói díj visszakövetelése volt.

Az ítéletábra osztja az elsőfokú bíróságnak az elsődleges kereseti kérelem másodlagos jogcímével kapcsolatban kifejtett álláspontját is. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes által hivatkozott és a Ptk. 361. §-ában szabályozott jogalap nélküli gazdagodás szabályai a bírói gyakorlat szerint csak akkor alkalmazhatók, ha a követelésnek nincs más jogalapja, azaz a jogosult más jogcímen a kötelezettel szemben igényét nem tudja érvényesíteni. A jogalap nélküli gazdagodás szabályai tehát - szubszidiárius kiegészítő jellegük miatt - csak akkor alkalmazható, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális szabályok alapján nem bírálható el. Jelen esetben azonban a felek által sem vitatottan vállalkozási szerződéses jogviszonyban álltak, ezért jogvitájukat a szerződés szabályai alapján kellett megítélni. Mindezek miatt a felperes által másodlagos jogcímként hivatkozott jogalap nélküli gazdagodás szabályai nem voltak alkalmazhatók a jogvita elbírálásakor.

Az ítéletábra osztja a felperes másodlagos - szerződés1.-re alapított - kereseti kérelmével kapcsolatos elsőfokú elutasító döntést is.

Ezzel kapcsolatban az ítéletábra fenntartja a hatályon kívül helyező végzésében már kifejtett álláspontját, mely szerint a peradatok alapján rögzíthető, hogy a szerződés1. megkötésekor 2006. januárjában a peres felek akarata a gabonátároló MVH támogatással történő megvalósítására irányult, az abban alperesi vállalkozó által is megjelölt műszaki tartalom szerint. Tény, hogy munkavégzés 2006. májusáig ténylegesen nem történt és annak megkezdését megelőzően vetődött fel, hogy a szerződés1. szerinti munkák egy részét a felperes maga végzi vagy végezteti el, ezért írták alá a 2006. április 3-i keltezésű vállalkozási szerződést (szerződés2.), melyet felperes is elismert. Ez tartalmában a szerződés1. módosítását jelentette, ugyanazon gabonátároló kivitelezésére irányult, csak szűkebb műszaki tartalommal. Ezzel a szerződés2.-vel a támogatással megvalósuló gabonátároló építésének műszaki tartalma - a felek által sem vitatottan - lényegesen nem változott, csupán a vállalkozói szerződésben az alperes által megvalósítandó munkanemek csökkentek, figyelemmel a felperes által elvégezni kívánt munkaelemekre. A 2008. május 31-i Megállapodás, az építési naplók, a költségvetési összesítők és tanúvallomások (**személy 8, személy 6**) alapján megállapítható, hogy a gabonátároló kivitelezése az alperes részéről 2006. április 3-i Megállapodásnak (szerződés2.) megfelelő műszaki tartalommal valósult meg, de a felek külső 3. személy, a támogató szerv felé akarták azt a látszatot kelteni, hogy a 2006. januári szerződés szerinti megvalósítás történt. Ezért módosították kétszer a 2006. januári szerződést (szerződés1.), az építési naplót is ennek megfelelően duplán vezették és több költségvetési főösszesítő is készült. Ezt támasztják alá továbbá a személyi bizonyítékok (**személy 4 és személy 6** vallomása), továbbá a 2008. május 31-i Megállapodás tartalma is. Mindezekből az következik, hogy a peres felek között nem két, egymástól független vállalkozási szerződés jött létre, hanem a közöttük lévő szerződés1.-et

módosították, és az módosított tartalommal továbbra is érvényben volt. A szerződés módosítását - amely irányulhat a szerződés tartalmára is - jogszabály nem tiltja. Ezért a peres felek a gabonátároló felépítésére a támogatással megvalósuló szerződés1.-t érvényesen megkötötték, az nem volt színlelt. Egyik peres fél sem vitatta, hogy a 2006. januári szerződés megkötése időpontjában mindkettőjük szerződéses akarata a gabonátároló felépítésére irányult, az valóságos volt, és nem irányult arra, hogy azt a látszatot keltsék, hogy szerződést nem kívánnak kötni és valójában szerződés megkötésére irányuló közös akaratuk nincs, ebből következően a szerződés nem színlelt (BH2001. 29., Ptk. 207. §).

A másodlagosan előterjesztett, tehát azért kereset alaptalan, mert a szerződés1. alapján külön elszámolni - a fentiek miatt - nem lehetséges, önállóan a szerződés1.-re a felperes jogot nem alapíthat, annak alapján az alperessel szemben követelést nem támaszthat.

A fentiek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítéltábla a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték megfizetésére a másodfokú eljárásban sikertelen fellebbezést előterjesztő felperest kötelezte a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján, valamint kötelezte az alperes részére - a pertárgy értékét is figyelembe véve - másodfokú eljárási költség megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a alapján állapította meg figyelemmel az alperesi képviselő által kifejtett munkamennyiségre is (fellebbezési ellenkérelem előterjesztése, annak tartalma és másodfokú tárgyaláson való jelenlét).

Szeged, 2019. március 21.

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó s.k.
a tanács elnöke

Dr. Béri András s.k.
előadó bíró

Dr. Dobler László s.k.
táblabíró